

Fragment uit Ap Dijksterhuis, *Bart*, Prometheus, 2020. Dit fragment mag uitsluitend gebruikt worden voor educatieve doeleinden en mag niet verder worden verspreid.

15

Op een warme zondagochtend ruim een week na Barts verdwijning kwam Lea langs. Omdat ik boven bezig was met mijn foto's zag ik haar niet aankomen, maar ik hoorde haar stem. Ze praatte beneden in de hal met mijn moeder. Nog voordat m'n moeder me riep vloog ik de trap af, achteraf misschien iets te snel.

Ik had haar nog niet gezien na het schoolfeest, maar ze wist wat er was gebeurd. We hadden elkaar al een keer gebeld.

'Ha, Len,' zei ze.

Mijn moeder liep de huiskamer in en sloot de deur achter zich.

'Hoi.' We stonden even tegenover elkaar. Ik aarzelde. Toen beet Lea op haar lip, en aarzelend strekte ze haar armen. Ik liep naar haar toe. We hielden elkaar een tijdje vast.

'Ik wil naar de bunker,' zei ze, haar stem iets vervormd omdat ze haar gezicht half in mijn trui had geduwd. 'Hoe raar het misschien ook klinkt. En ik wilde je gewoon zien.' Ze deed een stap terug en keek me aan.

'Ik ben heel blij jou te zien,' zei ik met een raspende

stem. Ik merkte dat ik haar niet wilde loslaten. Uiteindelijk deed ik het toch, maar in slow motion. Mijn hand rustte nog lang op haar schouder. Nu glimlachte ze. Het was een voorzichtig lachje, maar ze beet niet langer op haar onderlip.

We stapten naar buiten en ik deed de deur achter ons dicht.

‘Je vindt het niet vervelend toch, om naar de bunker te gaan?’ vroeg ze, en ze legde haar hand even op mijn onderarm.

‘Nee. Integendeel. Ik wil er ook graag heen, geloof ik. Maar niet alleen.’

We liepen naar de bunker en ik keek van boven neer op haar blonde haren. Ze leken lichter dan anders. Opnieuw zag ik haar lange wimpers. Golfjes van goud.

Ik wist niet goed wat ik onderweg moest zeggen. Een paar keer bedacht ik een begin van een gesprek maar toch hield ik mijn mond. Ze was zo dichtbij en tegelijkertijd onbereikbaar. Ik denk dat zij ongeveer hetzelfde dacht. Het leek wel alsof we aan weerszijden van een groot raam liepen dat iemand tussen ons in hield.

Het luik van de bunker stond nog steeds open. Lea bleef op een paar meter afstand staan. Ze keek een beetje misprijzend naar het luik. Haar blik leek op die van mijn moeder een paar weken geleden toen die in een wiebelend bootje moest stappen.

Ik keek op naar het beeld. Eigenlijk had ik het nooit echt goed bekeken in het daglicht. Het was opvallend grof. Knokige schouders. Te dikke onderbenen. Ik liep verder en ging het trapje af. Lea volgde. Toen ze naast me

stond en om zich heen keek vertelde ik waar we zaten als we met z'n drieën waren; Mitchell op de gele tuinstoel, zijn indrukwekkende joints draaiend, ik op de vale groene stoel en Bart op de bank. Soms zat hij rechtop, maar vaak lag hij te oreren of in ieder geval hardop na te denken. Ik zag hem weer voor me. Lea ontweek mijn blik. Ze keek naar het bankje waarop Bart altijd lag en perste haar lippen op elkaar.

We bezochten de bunker meestal als het buiten donker was. De sfeer binnen was dan intiem. Spannend zelfs. Met kaarsen maakten we het gezellig. Nu scheen het zonlicht naar binnen waardoor de grijsgroene korsten mos op de muren en het gebarsten, brokkelige beton goed zichtbaar waren. De naargeestigheid was overweldigend. Gedachten aan alle dingen die er met Bart gebeurd konden zijn vulden de bunker op een manier die geen ruimte liet voor iets anders. Ook geen zuurstof, leek het. Ik werd misselijk van de bedompte lucht. De geur deed me denken aan de kleren van iemand die in een sloot was gelazerd. Omdat we altijd rookten of blowden was me dat niet eerder opgevallen. Ik zei tegen Lea dat ik buiten op haar zou wachten en klom de trap op. Ze volgde me meteen.

Boven haalden we allebei adem alsof we twintig meter onder water hadden gezwommen.

'Vreselijk. Wat een raar idee dat jullie daar altijd zaten,' zei ze.

'Toen voelde het heel anders.'

'Ja. Natuurlijk.'

We liepen weg bij de ingang van de bunker en gingen in

het gras zitten. Ik keek weer op naar het beeld. Lea zag me kijken en zei, afwezig: 'Aphrodite.' Ze wond een lange grasspriet om haar vinger. Haar bewegingen waren traag en teder.

Toen begon ze over de dag waarop we de vissen hadden gered uit de poel achter de winterdijk. Bart had die middag indruk gemaakt op haar. 'De dingen die hij zei. De manier waarop hij sprak. Het gemak waarmee hij met mijn vader praatte. Hoe hij alle aandacht naar zich toe trok zonder daar ook maar enige moeite voor te doen. Ik had nog nooit iemand gezien als hij.' Ze zweeg.

Nu speelden we allebei met onze handen in het hoge gras.

'Niemand heeft ooit iemand gezien als Bart,' zei ik be-slist.

Lea vertelde over het gesprek dat ze had met hem op de dag dat hij haar de bunker wilde laten zien. Ze waren elkaar 's middags tegengekomen in Brummen. Samen waren ze terug naar Leuvenheim gefietst. 'Ik vroeg hem of hij zich kon herinneren wat we hadden gezegd na het bezoek aan de burgemeester. Hij had toen in de auto gezegd dat hij nooit verlegen was, of bang, en om die reden hield hij nooit zijn mond.' Ze zocht naar woorden. 'Ik vertelde hem dat ik na die middag op het gemeentehuis met mezelf had afgesproken dat ik dat ook altijd zou doen. Vanaf dat moment. Nooit meer onnodig verlegen zijn. Gewoon zeggen wat je denkt.' Ze keek me aan. 'Dat heb ik van Bart geleerd.'

'Dat deed je ook meteen. Ik weet nog hoe direct je was op de avond dat we samen naar Bart gingen.'

‘Dank je. Ja, die avond was ik er ook heel bewust mee bezig. Ik merkte meteen dat Bart geen zin had om over school te praten en ik wilde kijken of we hem samen konden dwingen.’ Weer wond ze grassprietten om haar vingers. Ze brak er een af en rook eraan. ‘Maar die keer dat we samen terugfietsten vanuit Brummen gaf ik hem dat compliment. Ik zei dat ik het knap vond dat hij altijd zei wat hij wilde, zonder schroom. Het grappige was dat hij dat nu juist ongemakkelijk vond. Terwijl hij anders altijd wist wat hij moest zeggen. Hij keek een paar keer heel verlegen weg.’ Ze keek me aan. ‘Bart met z’n mond vol tanden, het bestaat echt, Len.’

Even lachten we. Precies tegelijk.

Het was de eerste keer dat ik Bart voor me kon zien zonder dat het verdriet me meteen bij de strot greep. Ik schrok ervan. Mijn moeder, die al vroeg haar broer had verloren, vertelde me ooit dat je verschillende stadia doormaakt als je het verlies van iemand moet verwerken. Een belangrijk moment waarop je merkt dat het iets beter met je gaat is wanneer je met een glimlach kunt terugdenken aan degene die je mist. De eerste tijd kun je alleen verdrietig zijn, of boos, maar er komt een moment dat je lacht om een herinnering.

Ik besepte dat ik niet mocht beginnen met de verwerking van Barts verdwijnen. Het idee alleen al voelde als verraad. Ik moest geloven dat hij er nog was, dat hij terug zou komen.

Tranen stroomden over mijn wangen. Ik hilde vol overgave. Het was niet tegen te houden en terwijl Lea me omhelsde wilde ik ook niet meer stoppen. Het ging maar

door en het hield pas op toen ik domweg geen gevoel meer overhad. Ik kan het niet anders omschrijven. Alles was op. Ik was uitgeput en had barstende hoofdpijn.

We lagen nog lang in het gras. Lea lag haaks op mij, met haar achterhoofd op mijn buik. We praatten en we zwegen samen. Op een gegeven moment vloog er een klein propellervliegtuigje over dat na een paar minuten terugkwam. Ik verbeeldde me dat Bart erin zat en dat hij ons samen kon zien. Ik streek Lea's wang. Ze deed haar ogen dicht.